

Oroszország és Kína pragmatikus gazdasági kötelekeken és azonos stratégiai problémákon alapuló kapcsolata évek óta a legsikeresebb volt 2007-ben, és a folyamatban lévő biztonsági megegyezések a Csendes-óceán térségét illetően még szorosabbra fűzték a két ország viszonyát. Az orosz-kínai kapcsolat ugyanakkor nem volt teljes mértékben feszültségmentes. Moszkva erőfitogtató energiaügyi diplomáciájának fontos eleme az olaj- és gázexport közép-ázsiai útvonalának monopolizálása. Peking azonban tárgyalásokat folytatott közép-ázsiai államokkal az energiahordozóikhoz való közvetlen hozzáférés érdekében.

Az orosz-japán kapcsolatra alapvetően az üzletközpontúság és a pragmatikusság volt jellemző 2007-ben. A két kormányzat és az üzleti élet szereplői rendszeresen egyeztettek különböző szintű fórumokon. A szívélyes viszony ellenére azonban továbbra sem volt fejlődés a területi kérdések tisztázásában, és nem jött létre békeszerződés. Mindkét ország politikájában az energiahordozók jelentették az elsődleges hajtóerőt, és, noha Oroszország már nem szomjazta olyan elkéseredetten a japán befektetéseket és technológiákat, mint a '80-as, '90-es években, az orosz vállalatok örömmel fogadták a japán befektetéseket az energetikai projekteken.

2007-ben Putyin igyekezett újra lendületbe hozni az orosz-indiai kapcsolatokat, ami az USA elleni versengésben komoly előnyökkel járt. Úgy tűnt, India nem engedi, hogy friss kapcsolatai Washingtonnal befolyásolják független külpolitikáját, és Putyin januári látogatásakor a két ország aláírt egy együttműködési megállapodást a nukleáris energia békés felhasználásáról. Az orosz-indiai kereskedelmi kapcsolatok alapvető összetevői szintén az energia és a fegyverek.

Közép-Ázsia és a Kaukázus

Oroszország kül- és energiapolitikája Közép-Ázsiában és a Kaukázusban elsősorban a biztonságot fenyegető tényezők visszaszorítására és a '90-es években elveszített befolyás visszaszerzésére koncentrált. A csecsenföldi helyzet némileg stabilizálódott Razman Kadirov vezetése alatt. Kadirovot (aki, híresztések szerint, az Anna Politkovszkaja gyilkosság mögött is áll) Putyin nevezte ki köztársasági elnökké. A korábbi bokszoló a Csecsen Köztársaság miniszterelnöke volt, amíg be nem töltötte a köztársasági elnökséghez szükséges 30. évét. Kadirov a lázadók könyörtelen leverésével vívta ki Putyin támogatását.

Oroszország kétoldalú tárgyalásokkal és multilaterális szervezeteken keresztül is közeledett Közép-Ázsiához és a Kaukázushoz. Az utóbbiak közül a legfontosabb az SCO és a Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezete (Collective Security Treaty Organisation, CSTO). Az utóbbi szervezet tag-

államai: Oroszország, Kazahsztán, Üzbegisztán, Kirgizisztán, Tádzsikisztán, Örményország és Fehéroroszország. A Független Államok Közössége (Commonwealth of Independent States, CIS), Oroszország erőfeszítései ellenére, továbbra is elégtelenül működött, és a tagállamok és Oroszország feszült viszonya egyértelmű volt. Ezzel szemben az SCO egységesebb képet mutatott, és a tagállamok a szervezet augusztusi, biskeki csúcán elítélték az unilaterális önvédelmi törekvéseket (alig félreérthetően utalva az USA iraki és közép-ázsiai beavatkozásaira), és megegyeztek egy Afganisztánt körülvevő „drogellenes övezet” („anti-narcotics belt”) létrehozásában. A tagok az úgynevezett „színes forradalmaktól” tartva egységesen felszólaltak a demokratikus elvek terjesztésére irányuló nyugati törekvések ellen is.

Összegzés

A látszat alapján Putyin megerősítette Oroszország gazdaságát, rendet teremtett a káoszban, és segített visszanyerni az ország nagyhatalmi státuszát a világban. A valóságban azonban az orosz politika egyre nagyobb mértékben tekintélyelvűvé és központosítottá vált. Moszkva otthonosabban érzi magát az ázsiai környezetben, mint a demokratikus nyugati államok között, a gazdaság sikere pedig a változó energiaárakon múlik. A politikai berendezkedés a jogállamiság helyett egy erős egyéni vezető, „cár” irányába mozdult el. Putyin, hatalmának bebetonozásával és az ellenzéki erők háttérbe szorításával szinte elérhetetlen távolságba taszította Oroszország jól működő demokratikus rendszerré alakulását.

Dézi Timea

Milyen jövője legyen Izraelnek?

Dieckhoff, Alain: Quel avenir pour Israël? = Politique internationale, 2008, 119. no, 97-113 p.

(A tanulmány szerzője, Dieckhoff tudományos igazgató a CNRS-ben.)

2008. május 8-án volt 60 éve, hogy „Izrael területén zsidó állam alakult”, amint azt Ben Gurion ünnepélyesen bejelentette. Az elmúlt évtizedek értékelése attól is függ, kinek a szemszögéből nézzük. A tények: 1948-ban a világ zsidóságának 6, 1980-ban 25, ma pedig 40 százaléka él Izraelben. Sőt, itt él a legtöbb tizenöt év alatti zsidó fiatal is (több mint az Egyesült

Államokban). A cionizmus tehát ezen a téren sikeres volt: területhez juttatta a zsidó népet.

További célkitűzés volt a zsidó nép normalizálása. Ez részlegesen sikerült, hiszen az izraeli nemzeti identitás bizonytalan, nem úgy, mint például a német, vagy a francia. Részleges többek közt azért, mert a zsidó állam teljes és tökéletes elimerése a palesztin néppel való jogvita rendezésének függvénye.

Izraelnek bevándorló társadalma van: azaz lakosainak csak egyharmada második generációs „bennszülött”. Hogyan lehet egységes nemzetet kovácsolni a bevándorlókból? Az '50-es években Ben Gurion és harcostársai úgy vélték, az iskolarendszerrel és a hadsereggel lehetséges majd a nemzeti kohézió megteremtése. A gyakorlat azt igazolta, hogy az Európából érkezett, zömmel askenázi, laikus zsidóság ezt meg is valósítja. Nehezebb volt azonban az iszlám országokból, sokkal hagyományosabb körülmények közül jövőekkel. Kezdetben nem is tudott más javasolni nekik az állam, mint hogy igyekezzenek társadalmilag és kulturálisan minél gyorsabban modernizálódni. Ám a felemás eredményt, a homo israelicust látva, a '60-as évek végére ezzel az ambícióval fel is hagytak.

A társadalom sokfélesége a különböző csoportok demokratikus képviselőit elszaporodását eredményezte: a szefárdokét, az oroszokét, az arabokét. Rajtuk kívül mandátumot szereztek a vallási értelemben ultraortodoxok, és a nemzeti vallás pártja. Különböző konkrét ügyekért is létrejönnek demokratikus képviselők. A knesszet 120 küldöttének csaknem a fele ilyen ügyeket képvisel (például a nyugdíjasokét). Egyesek szerint, a társadalom szegmenseit figyelembe véve háromféle az izraeli társadalom: áll a laikusokból, a vallásos cionistákból és az ultraortodoxokból.

Izraelben ma 1,2 millió arab állampolgár él, ők körülbelül 20 százalékát teszik ki a lakosságnak. A '80-as évek közepétől a két nagy párt, a Likud és a Munkapárt kölcsönösen igyekezett lekötölni magának az arabokat. Rabin azonban 1994-1995-ben nem tudta érvényesíteni az oslói egyezség pontjait. Az izraeli arabok kommunista pártja, demokratikus pártja, illetve nemzeti demokratikus pártja támogatta a palesztin ügyet, a Palesztin Felszabadítási Front harcát, amit a többi izraeliek természetesen nem néztek jó szemmel.

Ezzel a háttérrel könnyebb megérteni a 2000. októberi eseményeket az arab zónákban, azaz a második intifáda létrejöttét. A rendőrség 13 arab tiltakozót ölt meg. Nyolc év telt el azóta, de a kedélyek nem csillapodtak. Az állam nem rendezett semmit az arabok helyzetén. Sőt, bizonyítékok hiányában megszüntette a 2000. őszi eseményekben részt vevő rendőrök jogi felelősségrevonását.

A zsidók egymás közötti nézeteltérései nem annyira köztudottak, de nem elhanyagolhatók. Az ultraortodoxok és a laikusok közötti kulturális különbség jóval nagyobb, mint hatvan éve volt. Például az előbbieket tiltakoztak 1999 februárjában a rabbinátus monopóliumának eltörlése miatt házasságkötés, válás kérdésében. Az utóbbiak pedig ugyanezen idő közben követelték az egyéni jogok védelmét.

Az askenázi és szefárdok közötti különbözőség röviden úgy fogalmazható meg, hogy míg kulturálisan közelítenek egymáshoz, addig a társadalmi-gazdasági különbségek megmaradtak.

Az utóbbi tizenöt évben új kategória jelent meg: a 'nem zsidó zsidó' fogalma, amely alá mintegy 300 ezer fő tartozik, akik a volt Szovjetunióból érkeztek, és vallási értelemben nem számítottak zsidónak. De facto Izraelben nem köthettek érvényes házasságot egészen 2007-ig, amikor is kizárólag az ő számukra létrehozták a civil házasság intézményét.

Rajtuk kívül egy 150 ezres, külföldiekből álló nem zsidó csoport is létezik, többnyire idénymunkások, akik az építőiparban, a mezőgazdaságban helyezkedtek el, majd pedig 'illegális' státusban, tartózkodási engedélyük lejártával az országban maradtak.

Ezek a különbözőségek azzal a következménnyel járnak, hogy az askenáziak általában a bal oldalra, míg az ortodoxok a jobb oldalra szavaznak. A zsidók 85 százaléka büszkén vallja magát izraelinek. Nyilvánvaló azonban, hogy a cionizmusnak nem minden feltétele valósult meg. Mindaddig, amíg Izrael nemzetközi elismertsége nem teljes, addig identitásuk is kényes kérdés marad.

Az izraeli külpolitika legsúlyosabb tehertétele az izraeli-arab konfliktus. Emiatt nem tudott Izrael diplomáciai kapcsolatra lépni egészen az 1990-es évek közepéig egy sor országgal. Addig gyakorlatilag csak Nyugat-Európával és az Egyesült Államokkal voltak jó viszonyban. Az értékek és a politikai berendezkedés hasonlósága, valamint a hidegháborús háttér tette őket természetes szövetségessé. Shlomo Ben-Ami, volt külügyminiszter szavával, Izrael az arab-izraeli konfliktus túsza lett. S míg 1973-ban 65 országgal, addig 1993-ban 116-tal, 2007-ben pedig 161 országgal állt diplomáciai kapcsolatban a kis közel-keleti ország. Azzal, hogy a Palesztin Felszabadítási Frontot 1993-ban elismerték, sok országgal nyílt meg a normalizálódás lehetősége. Három érdemel külön figyelmet: India, mert mint a harmadik világ vezető országa, kereskedelmileg és geopolitikailag rendkívül fontos; Kína, amely gazdasági nagyhatalom és a Vatikán. Utóbbi történelmileg és szimbolikusan is a judaizmus teljes legitimálást jelenti, szemben a korábbi „megvető tanítással”.

A diplomáciai kapcsolatok szépséghibáját a közvélemény okozza, amely sokkal kevésbé pozitív. A BBC egy 27 országra kiterjedő felmérése

szerint Izrael a legkevésbé népszerű ország Irán, az Egyesült Államok és Észak-Korea előtt. A negatív vélekedés nemcsak az arab országokban erős, de egyre inkább az Nyugaton vagy Kanadában is, Izraelnek a palesztinok elleni agressziója miatt.

Hét hosszú év telt el az al-Aksza mecsetnél kitört intifáda (2000. szeptember) és aközött, hogy végre tárgyalóasztalhoz ült egy nemzetközi bizottság Annapolisban (2007 novemberében), hogy az izraeli-palesztin békéről tárgyaljon. A megoldás határidejét Bush elnök mandátumának végében jelölték meg. Condoleezza Rice, külügyminiszter számos utat tett meg a közel-keleti térségben, hogy elősegítse a békekötést. Decemberben újabb konferencia ült össze, ezúttal Párizsban, hogy összesen mintegy 7 milliárd dollár segílyt ígérjen a palesztin gazdaságnak.

Mindkét fél azonban mélységes szkepticizmussal viseltetett a meg-egyezés irányában. A 8000 palesztin fogolyból pár százat engedtek szabadon. Számos barakk maradt a helyszínen, s a hadműveletek is folytatódtak, főleg Ciszjordániában. Sőt, észak-nyugat Jeruzsálemben újabb 750 izraeli lakást építettek, amelyeket Izraelhez csatolnak egyezmény keretében – ám a gyakorlatban soha nem írták le ezt az egyezményt. 6 százalék palesztin földterületről van ugyanis szó.

Az is probléma, hogy az Egyesült Államok nem eléggé szavahihe-tő partner a békekötésben. Elég Irakra utalni, máris kérdéses a méltányos békekötésben reménykedni. Arafat halála óta a Hamasz és Fatah elszánt rivalizálásba kezdett. Csak sokára, 2007. márciusára hoztak létre egy nemzeti egységkormányt. Június közepétől a Hamasz tüzet nyitott, és ellen-örzése alá vette a Gázai-övezetet. Azóta Gáza és Ciszjordánia geográfiai megosztottsága csak hozzájárult Mahmud Abbasz elnök hatalmának sem-mibevételehez.

Végül Gázát ellenséges entitásnak nyilvánította Izrael 2007 szeptem-berében, azóta tilos a területről exportálni, és csak a legszükségesebb cik-keket engedik be. Az elszegényedés óriási mértékű lett... A cél nyilván-való: forduljanak szembe ők a Hamasszal, és üzzék el ők a hatalomból. A valóságban azonban a palesztinok 64 százaléka még mindig helyénva-lónak tartja az Izrael elleni rakétatámadásokat, viszont az izraeliek nagy része is visszafoglalná Gázát a rakétakilövők megszüntetése céljából.

A legmegnyugtatóbb a kétoldalú tűzszünet lenne. Benjamin Ben Eli-ézer miniszter a Hamasz béketervét várja. A Hamasz viszont mindenféle harci cselekmény megszüntetését, valamint követeli Gáza újbóli megnyi-tását az izraeli, egyiptomi határon. Az izraeliek kénytelenek abban bízni, hogy Egyiptom sem óhajtja fölfegyverezni saját határán a Hamaszt. Ter-mészetesen a tűzszünet politikai kérdés is: Mahmud Abbasz elnök meg-erősítését kell hogy szolgálja.

Hatvan évvel megalakulása után, még mindig a legnagyobb kihívás Izrael számára a palesztinokkal való tartós béke megkötése. Ettől persze még az iszlamista Irán, vagy a Hezbollah nem hagyna föl zsidóellenes-ségével, de a palesztin táboron belül a Hamas befolyása mindenképpen csökkenne, ráadásul egy sor szomszédos arab ország is elismerné Izrael ál-lamot, ezzel teljesülne a Bejrúti Nyilatkozat vállalása (2002.). Ténylegesen is teljes politikai legitimitációt élvezne nemzetközi téren Izrael.

Kakasy Judit

India, 2007: a lehetőségek és csalódások éve

Ganguly, Sumit: India in 2007: A Year of Opportunities and Disappointments = Asian Survey, XLVIII. évf., 2008. január/február, 1. szám, 164-176. p.

A cikk szerzője Rabindranath Tagore Chair (Indian Cultures and Civiliza-tions), a politikatudományok professzora és kutatásvezető (Centre on American and Global Security, Indiana Egyetem, Bloomington, USA). Indiának, a 2007-ben meredeken felfelé ívelő gazdasági növekedés elle-nére, komoly politikai problémákkal kell szembenéznie. A koalícióban kormányzó újdélhi vezetés, úgy tűnik, képtelen határozott politikai dönté-seket hozni. Az ország 2007-ben ünnepségek sorozatával emlékezett meg függetlenségének 60. évfordulójáról, és noha a diadalittas közhangulat ért-hető, kevés komoly politikai és szociális elemző csatlakozott a felhőtlen optimizmushoz. A vállalati ágazat folyamatosan prosperál, sőt nemzetkö-zileg is megnövelte befolyását, és az üzemanyagárak drámai emelkedése ellenére, 2007 második és harmadik negyedében az indiai gazdaság, amely a szükséges üzemanyag-mennyiség impozáns 70 százalékát importból biz-tosítja, 9,7, illetve 9,4 százalékkal növekedett. Ennek ellenére a gazdasági növekedés és a társadalmi igazságosság viszonyára, a kaszt-alapú meg-erősítő törekvésekre, a kisebbségek helyzetére, a kül- és biztonságpolitika megoldatlan problémáira sok politikus, szakértő és akadémikus figyelmeztet folyamatosan.

Gazdasági növekedés és társadalmi igazságosság

Ahogy India egyre szorosabban integrálódik a világgazdaságba, a gaz-dasági fellendülés és a társadalmi méltányosság viszonya mind sürge-tőbb kérdéssé válik. A növekvő gazdasági egyenlőtlenségekre a két indiai